

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНЯТ: КОНЦЕПЦІЯ З. КОДАЯ

У статті досліджується особливості педагогічної концепції музичного навчання дітей дошкільного віку, угорського композитора, педагога й активіста З. Кодая

Ключові слова: музична педагогіка, сольмізація, музичне виховання, спів, народна музика, фольклор;

The peculiarities of the pedagogical conception of musical upbringing of children of a pre-school age of a Hungarian composer, pedagogue and activist Z. Kodály are investigated in the article.

Key words: musical pedagogy, solmization, musical upbringing, singing, folk music, folklore.

З упевненістю можна стверджувати, що ХХ століття знаменувало стрімкий розвиток музичної педагогіки. Досить важливими для пошаршого становлення цієї галузі стали дослідження композитора, педагога й громадського діяча – Золтана Кодая.

Дослідження доробку З. Кодая займають вагоме місце у роботах таких вчених як О. Бодіна [1], І. Дичківська[2], О. Коваль[3], З. Кодай [4], Л. Чинчева[6].

Особливості концепції музичного виховання Золтана Кодая (1882-1967) ґрунтуються на позиції, згідно якої фольклор та народна музика складають базис національної музичної культури й музичного виховання, допомагають «...зберегти <...> етнічну самосвідомість як єдину універсальну ознаку нації» [6, с.10]. Видатний педагог притримувався думки, рахуючи народну творчість джерелом традицій, високих моральних якостей будь-якого народу, які акумулюють поняття одвічних цінностей – добра, любові, прекрасного тощо.

Під час свого навчання в Будапештській Музичній академії Кодай тісно спілкувався із Б. Бартоком, згодом засновуючи школу угорської музики. Звісно ж, зв'язок з відомим композитором-авангардистом помітно вплинув на подальшу музично-педагогічну діяльність самого Кодая. Як результат, взаємне зацікавлення народною пісенною творчістю досить помітно позначилось на творчості обох діячів.

Згідно досліджень Кодая, становлення й розвиток звуковисотного й ладо-гармонійного слуху шляхом застосування принципу відносної сольмізації (метод артикулювання певною кількістю елементів музичної мови), окремих методів подолання проблем музично-педагогічного характеру та освоєння базових навичок нотної грамоти – має проходити на базі традицій національного спрямування.

Принципове значення у методі З. Кодая мав хоровий спів. Дослідник визначав, що цей метод роботи був вкрай важливим, оскільки вважався ефективним у процесі розвитку музичного слуху, розуміння й сприйняття будь-якого музичного твору (що відповідає рівню учнів). Педагог доводить, що розвиток голосу стимулює активізацію музичної діяльності учнів. А застосування інструментальної музики в навчальній програмі З. Кодай вважає недоцільним, тому процес ознайомлення дітей з пісенним репертуаром інших народів починається з третього або ж четвертого класу загальноосвітньої школи.

У питанні навчання дітей нотній грамоті З. Кодай впровадив виховання вмінь і навичок за допомогою нотного співу та проведення диктантів. До того ж, він вважав, що музична культура та її розвиток у будь-якої особистості можливий відтоді, коли остання зможе «читати ноти так, як доросла людина читає книги, беззвучно, але з повним уявленням звучання»[4, С. 38]. Для поліпшення процесу розвитку слуху у дітей, Кодай створив власний метод ладової сольмізації й застосування ручних вербальних знаків. Крім

того, спів мав проходити паралельно з рухами тіла, ходою, рукоплесканням, іграми й ритмічними рухами.

Так, ключова роль в методиці З. Кодая належить народній пісенній творчості, а основним видом музичної діяльності на заняттях став саме хоровий спів. Також, згідно тверджень педагога, регулярність у процесі занять музикою є ключовим секретом розвитку високої музичної культури.

Серед основних тез, які містить у собі музично-педагогічний принцип Кодая слід виділити наступні:

1. Основне місце серед предметів загальної шкільної освіти повинне займати саме музичне виховання;
2. Головна запорука зростання музичної культури суспільства – повне нівелювання музичної неосвіченості;
3. Основним, універсальним інструментом музичного виховання дитини є голос, за допомогою якого й здійснюється навчання та виховання;
4. Процес виховання музичних здібностей та уподобань найефективніше розпочинати в молодшому віці дитини;
5. Ключова роль у музичному вихованні належить саме хоровому співу;
6. Саме з угорських пісень слід починати процес ознайомлення дитини з музичною культурою світу;
7. Процес засвоєння музичної термінології повинен проходити поступово й базуватись виключно на основі народної музики;

Виходячи з вказаного, можна зробити висновок, що музично-педагогічна концепція З. Кодая заснована на таких засадах як музичне виховання масового характеру, акцент на народні пісні (враховуючи їх ладову та метро-ритмічну основу) й фольклорні джерела, традиційне спрямування музичного розвитку із акцентом на підвищення музичної освіченості кожної дитини.

Можемо стверджувати, що музично-виховна концепція З. Кодая з повним набором її принципів є вкрай актуальною в рамках сучасної початкової освіти музичної освіти і вже використовується для розвитку музичних здібностей кожної дитини, базуючись на засадах загальної грамотності через вивчення народних традицій.

Застосування музично-педагогічної методики Кодая у навчанні дітей молодшого дошкільного й дошкільного віку, в сучасній Українській освіті, обмежується використанням лише окремих її складових й компонентів. До того ж, сама методика сольмізації наразі не застосовується в дошкільних навчальних закладах, враховуючи психічні й фізіологічні особливості дошкільнят. Крім того, у дітей молодшого дошкільного й дошкільного віку виникають проблеми під час концентрації на певному виді інформації, що за умови розвиненої мимовільної уваги вимагає від них сильної концентрації.

Враховуючи вищевказане, метод ладової сольмізації слід вважати недостатньо ефективним, як інструмент розвитку музичних здібностей та виховання дітей. Натомість, елементи фольклорної спадщини українського народу вивчаються досить широко й комплексно (враховуючи неабияку потужність впливу національно культури народу), що вкотре підтверджує практичну користь методики З. Кодая.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодина Е. А. Музыкальная педагогика и педагогика искусства. Концепции XXI века: учебник для вузов. Москва : Издательство Юрайт, 2018. 333 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. С.49-62.
3. Коваль О. В. Новаторські ідеї музикантів-педагогів ХІХ–ХХ століть як фундаментальна основа педагогіки музичних здібностей третього тисячоліття. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені*

Миколи Гоголя). [за заг.ред.проф. Є.І.Коваленко]. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2016. №3. С. 129-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2016_3_27

4. *Кодай З. Избранные статьи.* М.: Совет- ский композитор, 1982. 288 с.

5. Чехуніна А. О. Психологічна настанова як базовий аспект музичного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2021. Вип. 76. Т. 3. С.54-59. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15216>

6. Чехуніна А. О. Феномен психологічної установки у визначенні національно- стильової специфіки музики. *Науковий вісник Одеської державної консерваторії ім. А.В.Нежданової «Музичне мистецтво і культура».* Одеса: «Друкарський дім», 2009, Випуск 10. С. 87-98. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/13309/5.pdf?sequence=1>

7. Чинчева Л. В. Педагогічні системи музичного виховання ХХ ст.: історичні та методологічні імперативи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2010. Вип. 10. С. 200-204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2010_10_43

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Чехуніна А.О.